

Editorial

Задачи Пред Психологията

Tasks of Psychology

Любомир Стоев Георгиев (Lyubomir Stoev Georgiev)*^a

[a] ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград, България (South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria).

Резюме

Задачите пред съвременната психология се отнасят до изучаване на психическата енергия; подобряване на здравето; повишаване на привлекателността на обучението, включително с подходящо използване на електронна техника в учебния процес; информираност на обществото относно сензитивните периоди в развитието; подобряване на психодиагностичните възможности чрез създаване на нов инструментариум и усъвършенстване на невербалното разпознаване на психични явления; повишаване компетентността на психолозите по посока на предлагане на повече обяснителни модели за психичните явления и др.

Ключови думи: задачи на психологията, обучение, изследване

Abstract

The tasks of the contemporary psychology are related to the study of mental energy; health improvement; enhancement of educational attractiveness, including by means of use of electronic devices in the educational process; informing the society regarding the sensitive stages in human development; elaboration of psycho-diagnostic opportunities by means of creation of new instruments and improvement of non-verbal recognition of mental phenomena; enhancing psychological competences regarding the offer of more models that explain mental phenomena, etc.

Keywords: tasks of psychology, education, study

Psychological Thought, 2014, Vol. 7(2), 106–110, doi:10.5964/psyct.v7i2.107

Published (VoR): 2014-10-22.

*Corresponding author at: South-West University “Neofit Rilski” 66, Ivan Mihailov Street, 2700 Blagoevgrad, Bulgaria. E-mail: georgiev@swu.bg

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Прогресът на обществото неизбежно поражда нови потребности, нови възможности и темпове в напредването на науките, техниките и технологиите. Това е още по-изразено в съвременната действителност на информационни нововъведения и на глобални световни взаимодействия. Интензивното развитие особено се отнася за психологията. Обособила се като самостоятелна област на научни търсения и постижения, на все по-широки приложения в живота, тя придобива нарастващ социален статус.

Днес все по-пълно се осъзнава водещата роля на психологията за разгръщане творческите сили и способности на личността, за увеличаване на богатството от дейности и постижения в интереса на благо на човечеството. Същевременно с това нараства и нейната отговорност. Очертават се повече актуални задачи, които изискват ефективно разрешаване. Не е възможно те да бъдат обхванати в тяхната цялост.

Това е перспектива, която плодотворно ще бъде попълвана във времето. Тук ще си позволя да отбележа само някои.

През последните години енергийният поглед към явленията и процесите (на базата на Квантовата физика) излезе на преден план и се осъществиха подходи и стъпки от важно теоретично и практическо значение. Сега по-задълбочено се разбира, че всичко в природата е дело и резултат на енергия (тя не се губи, а преминава от едни състояния в други), че на енергийно равнище всичко е свързано, обусловено и във взаимодействие, че енергийните влияния нямат граници, че те могат да бъдат полезни и отрицателни, че овладяването и направляването им е дълг и отговорност на най-разумните същества на планетата Земя, каквито са хората. Привлича внимание силата, която определя психическия капацитет, възможности, здраве на личността и на обществото, каквато е психическата енергия (електромагнитни вълни, излъчвани на големи разстояния и приемащи информация от далечни).

Психическата енергия благоприятства за полезни изяви на личността и за извършване на значими социални дела. Тя при определени условия е в състояние да влияе и неблагоприятно върху личността и обществото – да дестабилизира и да руши индивидуалното и социалното здраве. Тези обстоятелства засилват интереса към психическите процеси и явления, зареждани от психическа енергия.

Генерирана от психическите нагласи и преживявания, психическата енергия ги обслужва, определя тяхното качество, съдържанието на външни и вътрешни отражения. По тази причина психическата енергия все повече е и ще бъде обект на целенасочено изучаване.

Разкриват се фактори, които обуславят положителната или отрицателната характеристика на психическата енергия, на степените на положителност или негативност, на начини, по които да се направлява и регулира психическата енергия (усилва и отслабва), а при необходимост - и неутрализира. Дава се по-широка гласност на видовете влияния на психическата енергия. Обосновават се и се защитават обстоятелства, които осигуряват необходима хармония на психическата енергия на личността (на душевното ѝ равновесие), на душевния ѝ подем. Разглеждат се връзки и зависимости между психическата енергия на личността и на обществото, а оттук социалната продуктивност и удължаване на живота. Оpozнават се съществуващи противоречия между необходими и действителни грижи за оптимистична настройка на личността и на обществото. Утвърждават се критерии в това отношение. Привлекателната сила на задачата мобилизира все повече усилия за полезни решения и те ще растат през новото столетие.

Във връзка с енергийния подход към действителността са налице повече предпоставки за осмисляне същността на различни психологически феномени и оползотворяването им в интерес на личността и на обществото.

С навлизането на информационните технологии в съвременния живот възникнаха нови и сложни проблеми. В значителна степен те са от психологически характер Сред по-младото поколение се среща предпочитание за занимания с предоставяните възможности от електронната техника, отколкото четене на литература, престой и игри на открито. Наблюдават се увлечения във виртуалната действителност, вместо участия и активност в реалната. В редица случаи това се е превърнало в зависимост. Отраженията са неблагоприятни за физическото, психическото здраве и за развитието на личността. Намесата на психологическата наука за излизане от ситуацията е наложителна задача.

Новите източници на информация обогатяват младите от ранни възрасти с разнообразна информация. Тя обаче почти не се взима под внимание в системата на образованието. По традиция се преподава предвиденото в учебните програми. В резултат, не рядко се “отварят отворени врати”. Учащите се учат на това, което те вече знаят и умеят. Това ги отегчава, отблъсква от учебните занятия, прави ги неинтересни. И което е не по-малко важно, обучението не изпълнява водещата си социализираща и развиваща роля. Затова допринасят и методи на работа, които не утвърждават личността като субект на дейност, не разгръщат нейната инициативност, самостоятелност и творчество.

Незадоволително се използва електронната техника в учебния процес.

В посочените направления са наложителни обновителни процеси, които не могат да се извършат успешно без участието на психологическата наука. Тя трябва да допринесе за ново структуриране на учебните планове и програми, за съчетаване на традиционното преподаване със съвременни източници на информация, за по-целесъобразни педагогически взаимодействия с учащите се. Колкото по-рано се стори това, толкова образованието ще отговоря по-добре на повелите на времето и ще преодолее кризата, в която то се намира.

Днес познанията за сензитивните периоди в развитието на личността отидоха значително напред, но има какво още да се направи: да се обогатят по-нататък сензитивните периоди и да се оползотворяват те в изграждането на личността. Стореното в това отношение все още не отговаря на необходимото и възможното. С това се ощетява личността и обществото. Психологията е задължена да придвижи по-напред решаването на тази проблема, а именно:

Познанията за сензитивността да получат широка гражданственост. Те да се използват организирано и ефективно от образователните и възпитателните фактори за оптимизиране развитието на личността, за ръст на богатство от способности. Процесите в това отношение от стихийни, да станат планомерни, своевременно и умело стимулирани, подпомагани. По този начин да се отговори на растящите потребности на обществото от по-нататъшен разцвет на духовните и душевните сили на личността за новаторски граждански участия в живота.

В нарастващ брой проучвания понастоящем се доказва, че психиката намира многопосочен израз в поведението и дейността на личността. Както справедливо казва народът; “Каквото е на сърцето, излиза на лицето”. Редно е в подготовката на студентите психолози да се включат познания за външните изяви на психиката. Бъдещите специалисти да се научат да разчитат психологически процеси, явления, състояния на личността по промени във външния ѝ облик - в мимиките, движенията, позите и др. На тази основа изпреварващо, преди прилагането на други диагностични методи, те да се ориентират и това да им помага при избора на подходящ инструментариум за проучвания, както и за по-надеждно анализиране и оценяване на резултатите. Така ще се повишава ефективността на психическата помощ. Тя ще става и по-навременна и действена.

Освен съответна подготовка на студентите-психолози за връзката - психика и външни нейни изяви, тя е необходимо да присъства и в перманентната преподготовка на специалистите психолози. И те да получават познания, както и умения за невербална психодиагностика.

Напоследък се усили тенденцията за провеждане на констатиращи психологически проучвания. Те станаха преобладаващи. Полза от тях несъмнено има и не става въпрос да бъдат ограничавани. Проблемът е, че критично намаляха формиращите експерименти, реализирането и практическото проверяване на развиващата сила на нови идеи, виждания. Без подобен вид изследвания обедняват психологическите познания. Не се допринася за по-дълбоко вникване в механизмите на психиката, за откриването и опознаването на нови зависимости и закономерности, за извисяване на развиващите ѝ възможности. Ето защо е желателно да се увеличи осъществяването на формиращи експерименти. Те мотивират изследователите за конструктивно, творческо мислене, за изпреварващо в ума структуриране, анализиране и оценяване на нови подходи и очаквани резултати. Като се проверява на практика замисленото и при внасяне на необходими корекции, се осигурява по-добро опознаване на взаимодействията между психика, условия, причини.

Друг не много продуктивен подход, който едва ли не се приема за престижен е използването при констатиращите психологически изследвания на чужди методики. Не се отчита, че научната информация, която те са могли да дадат (при самостоятелни и в съчетания приложения) е максимално потърсена, открита и оповестена. При това положение подобен инструментариум може да бъде използван за учебни цели от студенти и за проучвания с оглед на насъщни практически потребности, но не и с нагласа за научни приноси.

Реално в психологията само тези изследователи са установявали и са казвали нещо ново, които са успявали да създадат инструментариум, адекватен на проучваната проблема. Те са оставяли значими следи в науката. От тази гледна точка търсенията в психологията трябва да се свързват много повече със съставянето на подходящи, оригинални методики. Да се проектира какво изследователят желае да постигне и как да стори това, чрез какви средства и начини. Да се проследява съответствието на замисленото с постигнатото и на тази основа да се отива към обогатяване на психологическите знания. Настройването за подобен вид проучвания е отговорна задача, която е необходимо да се извиси в ценност.

Възрастта на студентите е сензитивна за новаторство, за креативно подхождане към съставяне и осъществяване на методики за психологически изследвания и колкото по-умело се насърчава и залага на тази дейност, толкова по-висок ръст ще постигат способностите на бъдещите специалисти за успешни научни постижения.

Заслужава да се обърне внимание и на още един проблем. Той се отнася до анализите, оценките и изводите от научните психологически изследвания. Хубаво е, че математическото присъствие зае и заема важно място при обработването на данните. Лошото е, когато с него завършва научното интерпретиране, когато се приема, че то е достатъчно.

Математиката е средство за отиване към психологически значимото, за вникване в неговата същност и достоверност. Не по-малко съществено е обаче, да се извеждат съдържателни, качествени характеристики на изучаваните страни на психиката в човешката дейност и поведение, да се правят те достойни на читателя. По този начин да се съдейства за по-висока продуктивност на социалните дейности (в тяхното многообразие и сложност), както и за подобряване качеството и продължителността на живота на създателите на материални и духовни ценности.

Всяко научно постижение открива простори за нови търсения и успехи. Те следва също да се очертават в научните трудове. Да се набелязват перспективи и проблеми. И това е задача, която не бива да се пропуска.

Във времето светът постига своите възжелания, намира верни отговори на вълнуващи го въпроси и отива напред в материалната и в духовната култура. Това е пътят на днешния и на утрешния ден. Наш дълг е чрез личните и обществените усилия той да бъде все по-плодотворен.

Финансиране

Авторите не са получили финансиране, което да докладват.

Конфликт на интереси

Авторите декларират, че не съществува конфликт на интереси.

Благодарности

Авторите не са получили помощ/подкрепа, която да докладват.

About the Author

Prof. D.Sc. **Lyubomir Stoev Georgiev** is a Lecturer in Evolutionary Psychology and Developmental Psychology at the Department of Psychology at South-West University "Neofit Rilski". He is the head of the section "Pedagogy and Psychology" in Sofia at Union of Scientists in Bulgaria.